

Арахноентомологични изследвания в горски екосистеми на Малешевска планина

Борислав ГЕОРГИЕВ

Фонд “Научни изследвания” е най-значителната правителствена структура за финансиране на научни изследвания в България. Един от проектите одобрен от нея през XI-та конкурсна сесия в категорията “Млади учени” беше “Арахноентомологични изследвания в горски екосистеми на Малешевска планина” (№ Б-МУ-1101/01). Целите на проекта бяха: 1/ установяване състава и разпространението на моделни групи паяци и насекоми в горски и свързани с тях екотонни фитоценози; 2/ изследване структурата на съобществата в посочените типове фитоценози; 3/ установяване зоогеографската структура на отделни групи. За изпълнение на задачите бяха привлечени зоолози от ИЗ и НПИМ (БАН): Атанеае (н.с. Стоян Лазаров), Coleoptera (н.с. Борислав Георгиев), Нупелортера: Aculeata (н.с. Тошко Любомиров). През периодите V-XI 2002 и I-XII 2003 г. беше събран богат материал от трите групи безгръбначни животни, като се използваха маршрутни и стационарни методи. Последните се състояха в поставяне на почвени и дървесни формалинови капани по два избрани трансекта - един в северната и един в южната част на планината. През 2002 г. бяха обслужвани трансектите - 1/ с. Горна Брезница - вр. Иляов връх и 2/ с. Микрево - с. Добри лаки, а през 2003 г. - 1/ с. Горна Брезница - вр. Ченгине кале и 2/ с. Вълково - с. Никудин. По-году са представени част от постигнатите по-важни резултати от научна и природозащитна гледна точка:

1. За първи път е направен опит за инвентаризация на биоразнообразието на моделни групи безгръбначни животни в един малко изследван район от Западните гранични планини.
2. Наличието на четири височинни ландшафтни пояса (хълмист, ниско-, средно- и високопланински) и на различни макрохабитати (горски, екотонни, открити) и микрохабитати във всеки от тях определят условия за съществуване на една богата безгръбначна фауна. Доказателство за това е установяването на 905 вида и подвидове паяци и насекоми, като 785 от тях са нови за района. С най-голямо разнообразие се отличават хълмистите и нископланинските части на планината (260-1000 m), въпреки че горите в тази зона са намалели в резултат на сечта. Най-богати на видове са екотонните горски формации в хълмистия пояс (260-600 m).
3. Установени са 65 ендемити и субендемисти от Araneae и Coleoptera като 57 от тях са нови за района. Поради обстоятелството, че тези видове имат автохтонен произход, тяхното разпределение по пояси и хабитати може да се използва като надежден критерий за определяне на консервационно значимите територии и съобщества. Като такива територии в планината се очертават екотонните горски формации в хълмистия пояс (260-600 m) и чистите гори в ниско- средно- и високопланинските пояси (600-1803 m). Ценни от природозащитна гледна точка съобщества (с голям брой ендемити) са тези в чистите гори на ниско-, средно- и високопланинските пояси. Много висок е ендемизмът и в екотонните хабитати на последния пояс, като вероятно това се дължи на влиянието на съобществата от чистите горски формации.
4. Две семейства, 1 трибус, 6 рода и 57 вида паяци и насекоми са нови за фауната на България. Пет от видовете са нови и за Балканския полуостров. Паякът *Brachythele langourovii* Lazarov, 2005 и бръмбарът *Trixagus teubohmi* Leseigneur, 2005 бяха описани като нови за науката. Потвърдено е присъствието на 27 редки за страната вида насекоми.

Интерес към определяне и анализ на събрания материал бе проявен от колеги от Италия, Полша, Чехия и Франция. Доказателство за това е тяхното участие в нем от единадесетте научни статии: FABRI & GUÉORGUIEV, 2004 - Acta zool. bulg., 56 (1): 57-68; GUÉORGUIEV, 2004 - Hist. nat. bulg., 16: 109-112; GUÉORGUIEV, 2004 - Hist. nat. bulg., 16: 113-117; GUÉORGUIEV, 2006 - Hist. nat. bulg., 17: 47-49; GUÉORGUIEV & BUNALSKI, 2004 - Acta zool. bulg., 56 (3): 253-276; GUÉORGUIEV & RŮŽIČKA, 2002 - Hist. nat. bulg., 15: 89-112; LAZAROV, 2005 - Acta zool. bulg., 57 (2): 145-152; LAZAROV, 2005 - Rev. suisse zool., 112 (1): 189-193; LESEIGNEUR, 2005 - Bull. Soc. ent. Fr., 110 (1): 89-96; LESEIGNEUR & GUÉORGUIEV, 2006 - Hist. nat. bulg., 17: 43-46; LJUBOMIROV, 2006 - Hist. nat. bulg., 17: 81-92. Всички от изброените публикации включват оригинален материал, събран в резултат на работата по проекта. Подготвя се за печат публикация, която ще включи списък на всички събрани видове и подробен анализ на резултатите.